

Tutki ja tunnista vesiötököitä

Tee näin

1. Nappaa ötökät haaviin ja siirrä tutkimuspurkkiin.
2. Katso, löydätkö joukosta korteissa kuvatut öttiäiset. Voit käyttää apuna suurennuslasia.
3. Vapauta löydökset tutkimuksen jälkeen takaisin kotiveteen.

Huom! Älä vahingoita ötököitä, koska ne jatkavat elämäänsä tutkimuksen jälkeen.

Välineet

Haavi, purkki ja suurennuslasi.

Tietolähteet

laji.fi, Suomen Lajitietokeskus

PINKKA - Lajintuntemuksen oppimisympäristö, Helsingin yliopisto

Rantojen hyönteiset, Sami Karjalainen 2017

Meren aarteet, toim. M. Viitasalo, K. Kostamo, E-L Hallanaro, W. Viljanmaa, S. Kiviluoto, J. Ekeboom ja P. Blankett 2017

Vesikirppu ja sudenkorento - Makean veden eläimiä, L-H Olsen, J. Sunesen, B. V. Pedersen, suom. I. Kalliola 1999

© Valonia – Varsinais-Suomen kestävän kehityksen ja energia-asioiden palvelukeskus 2018

Kuvitus: Maiju Oikarinen, taitto: Reetta Taponen, tekstien koonti: Jarkko Leka.

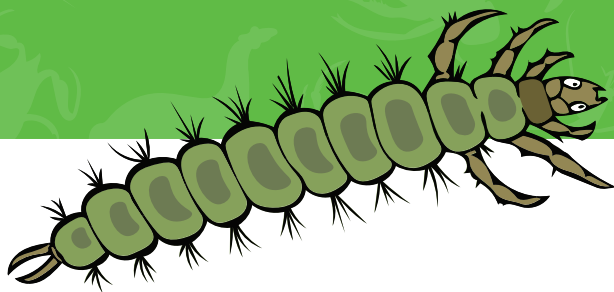
Kortit on toteutettu osana Varsinais-Suomen Koulujemme lähivedet -hanketta, jota rahoittaa Varsinais-Suomen ympäristökasvatusyhdistys Haavi ja Turku Energia.

**TURKU
ENERGIA**

VALONIA

Mönkijä

Koskisirvikkään toukka

Rhyacophilidae

Pituus

20–30 mm

Erytyspiirteet

- Takapäässä pari kynnellisiä jalkakeita
- Eturuumiista suojaavat selkäkilvet, minkä vuoksi toukka ei rakenna erillistä suojusta, kuten useat muut vesiperhostoukat.

Sijainti vedessä

Pohjassa

Pinta-
pyörriä

Lampihopeaseppä

Gyrinus substriatus

Pituus

n. 5 mm

Erytyspiirteet

- Hopean- tai kullanhohtoinen kuori
- Tuplasilmät, joiden avulla näkee sekä pinnan ala- että yläpuolelle
- Ui nopeasti ja kaarrellen vedenpinnalla

Sijainti vedessä

Pinnalla sukelluksissa

Sukeltaja

Laikkumalluainen

Notonecta glauca

Pituus

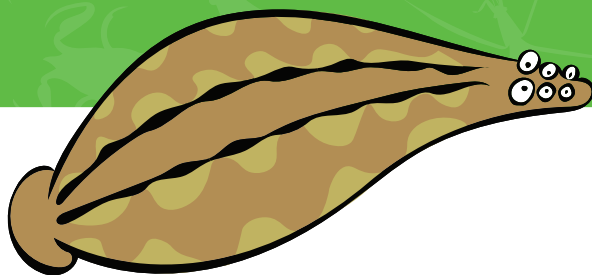
13–16 mm

Erytyspiirteet

- Selässä tumma, kolmiomainen laikku
- Ui vatsapuoli ylöspäin
- Osaa myös lentää

Sijainti vedessä

Missä vain

Imukuppi-
mittaaja

Lampijuotikas

Glossiphonia complanata

Pituus

25–30 mm

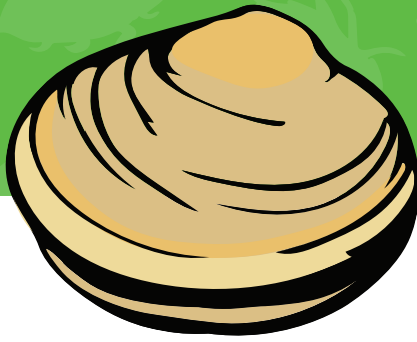
Erytyspiirteet

- Kuusi silmää
- Etu- ja takapäässä imukupit
- Vetäytyy pallomaiseksi kiinniotettuna

Sijainti vedessä

Pohjassa
kiviin, kasveihin tai
oksiin kiinnittyneenä

Suodattaja

Pallosimpukka

Sphaerium corneum

Pituus

10–15 mm

Erityispiirteet

- Hyvin kupera kuori
- Pinnassa tasavälisiä renkaita
- Voi kiivetä kasveja pitkin paremmille ruokapaikoille

Sijainti vedessä

Pohjassa

Saalistaja

Hentosudenkorenon toukka

Zygoptera

Pituus

10–25 mm

Erityispiirteet

- Kapea ja pitkä ruumis
- Takapäässä kolme sulkamaista kiduslisäkettä
- Päässä ulosammuttava pyyntinaamari, joka on levossa taitettuna pään alle

Sijainti vedessä

Pohjassa, vesikasviin kiinnittyneenä

Mataaja

Pituus

5–10 mm

Liejukotilo

Valvata piscinalis

Erityispiirteet

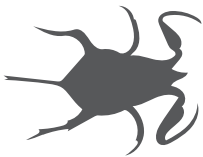
- Suuaukon suojana pyöreä ja spiraalimainen sulkulevy
- Sulkulevyn ansiosta voi selvitä elävänä kuljettuaan kalan suoliston läpi

Sijainti vedessä

Pohjassa

Väijyjä

Pituus

n. 20 mm

Vesiskorpioni

Nepa cinerea

Erityispiirteet

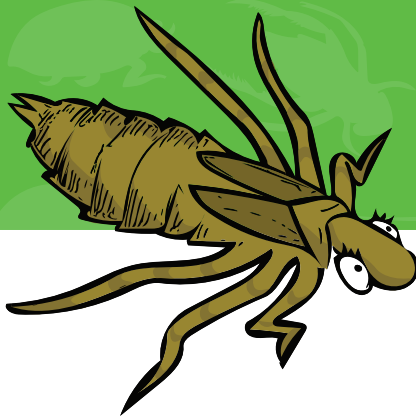
- Pihtimäiset eturaajat
- Takaruumiissa ohut ja pitkä putki, jonka avulla voi hengittää vedenpinnan alla

Sijainti vedessä

Vesikasvien lomassa

Saalistaja

Aitosudenkorenon toukka

Anisoptera

Pituus

10–45 mm

Erytyspiirteet

- Ruumis roteva ja lyhyt
- Päässä ulosammuttava pyyntinaamari, joka on levossa taitettuna pään alle
- Toukkavaihe kestää 2–3, joskus jopa 5 vuotta

Sijainti vedessä

Pohjassa, vesikasviin kiinnittyneenä

Imukuppi-
mittaaja

Nielujuotikas

Erpobdella testacea

Pituus

15–25 mm

Erytyspiirteet

- Kahdeksan pistemäistä silmää kahdessa rivissä
- Imukupit ruumiin etu- ja takapäässä

Sijainti vedessä

Pohjassa kiviin, kasveihin tai oksankappaleisiin kiinnittyneenä

Sukeltaja

Pituus

10 mm

Laitaliejusukeltaja

Ilybius fuliginosus

Erytispiirteet

- Pää osittain keskiruumiin alla
- Ruskeat, reunoilta vaaleat peitinsiivet
- Takana karvaiset uimajalat

Sijainti vedessä

Sukeltamassa

Mataaja

Pituus

30–50 mm

Piippolimakotilo

Lymnaea stagnalis

Erytispiirteet

- Suippo kuori
- Liikkuu vesikasveja pitkin ja nousee välillä pintaan hengittämään
- Suomen suurin vesikotilo

Sijainti vedessä

Pohjassa

Suodattaja

Pikku- ja isojärvisimpukka

Anodonta anatina / *A. cygnaea*

Pituus

7–10 cm
12–20 cm

Erytyspiirteet

- Melko ohut ja hauras kuori
- Pintavärin alta pilkottaa hopeahkoa väriä
- Suodattaa vedestä ravintoa puoliksi pohjaan kaivautuneena

Sijainti vedessä

Pohjassa

Piiloutuva
ryömijä

Vesisiira

Asellus aquaticus

Pituus

10–20 mm

Erytyspiirteet

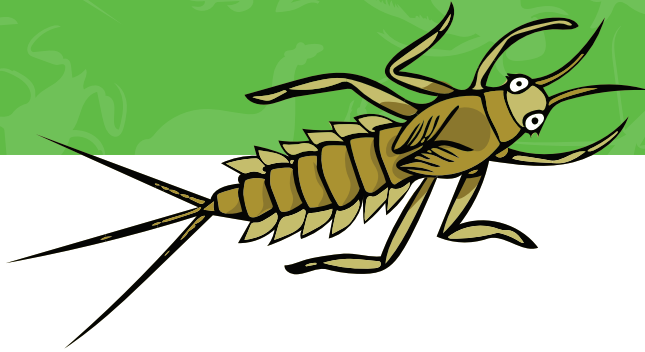
- Päässä ja selässä vaaleita laikkuja
- Perässä kaksi kaksihaaraista uimajalkaa
- Kestää myös suolaista vettä

Sijainti vedessä

Pohjassa,
kivien pinnalla

Ryömiäjä

Päivänkorennon toukka

Ephemeroptera

Pituus

3–15 mm

Erityispiirteet

- Kolme pitkää, ohutta peräsukasta
- Takaruumiin sivuilla kidukset
- Elää toukkana jopa vuosia, aikuisen korennon elinikä muutamasta tunnista pariin päivään

Sijainti vedessä

Pohjassa,
kivien pinnalla

Suodattaja

Sinisimpukka

Mytilus trossulus

Pituus

10–40 mm

Erityispiirteet

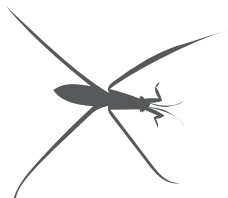
- Muodoltaan kolmiomainen ja kapea, mutta tylppäkärkinen
- Muodostavat tiheitä yhdyskuntia

Sijainti vedessä

Pohjassa

Pintakiituri

Pituus

8–17 mm

Vesimittari

Gerridae

Erityispiirteet

- Pitkät jalat
- Liikkuu nopeasti veden pinnalla jättäen siihen rengasmaiset jäljet

Sijainti vedessä

Pinnalla

Suodattaja

Hernesimpukat

Pisidium

Pituus

2–10 mm

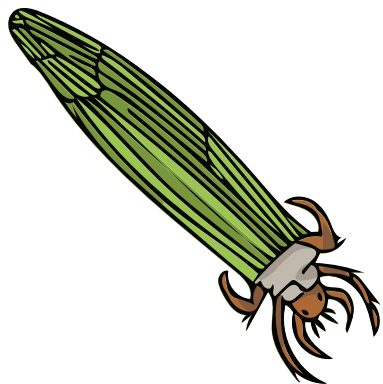
Erityispiirteet

- Suomessa 18 hernesimpukkalajia
- Hyvin pieniä simpukoita
- Väriykseltään harmaanruskeita ja vihertäviä
- Kuori ohut ja usein läpikuultava

Sijainti vedessä

Pohjassa

Löysitkö oudon pötkylän?

Nämä ovat vesiperhosten toukkia.

Toukat rakentavat taidokkaita suojuksia hiekanjyvistä, kasvien osista, simpukan- ja kotilonkuorista sekä näiden yhdistelmistä.

Vesiperhosen toukat elävät makean veden ympäristöissä, mutta joitakin lajeja esiintyy myös vähäsuolaisessa murtovedessä. Eri lajeilla on erilaiset vaatimukset elinympäristön suhteen: toiset vaativat seisovaa, toiset virtaavaa vettä. Toukilla on myös erilaisia tapoja käyttää ravintoa ja sen mukaan ne voidaan jakaa laiduntajiin, siivilöijiin, pilkkojiin ja petoihin.

